

“ELIXIR D’OSTENDE”: EEN HEEL VLUCHTIG VERSCHIJNSEL

door Emile SMISSAERT

De aanleiding voor deze notitie was het opmerken van een aankondiging die als volgt luidde (1): “Vraagt overal het “Elixir d’Ostende”, depot Then-Bergh’s Wine Store, Leopold II-galerij” (2). Was het werkelijk een nieuwe variëteit van likeur? Of ging het om een “handigheidje”? , d.w.z. een etiket geplakt op een reeds bestaand, in de handel voorkomend merk van likeur, te Oostende, seizoenstad bij uitstek, naar voren geschoven en gepousseerd. Wie zal het zeggen, daar waar meerdere likeuren in de advertenties van die tijd voorkwamen, likeuren die sindsdien al lang het tijdelijke met het eeuwige gewisseld hebben. Vruchteloos zochten wij andere sporen betreffende dat mysterieus “Oostends likeur”. Maar vergeefse moeite.

Wel vonden wij: “(...) De heren THEN-BERGH en JANZSEN, Cirkelstraat 23 (en in het bezit van telefoon), zijn dephouders van de bieren Pale Ale en Extra Stout van Bass en Compagnie, “de la Pilsen impériale de Beck et Compagnie”, evenals van de onvergelykbare mineraalwaters van Roisdorf. Men bestelt ten huize” (3).

Volop te Oostende, toen in bloei en glorie als gerenommeerde badstad bij uitstek vóór Wereldoorlog I, kwam het “Elixir de Spa”, met typerende flesvorm voor, een lekker likeur dat nu nog bestaat. In de streek van Spa, befaamd en geliefd kuuroord, zorgde vanaf 1858 een lokale stokerij “Schaltin, Pierry en Cie” voor de productie van de “aangenaamste van de likeuren, bekroond met vele grote prijzen op de tentoonstellingen” (4), “de enige grote prijs van Brussel 1897” (5). Notabene te Oostende prees het “Elixir de Spa”, dat waarschijnlijk een goede afzet had bij ons, zichzelf als volgt aan: “Na het (zee)bad, drinkt een glas “Elixir de Spa” (6) en enkele dagen later: “Na de maaltijd, schenkt een glas “Elixir de Spa” in” (7). Het is nog door haar likeurnaam dat het stadje Spa, alwaar de toenmalige koningin Maria-Hendrika zo graag verbleef, zoveel en zo dikwijls voorkwam in de Oostendse kranten van die tijd! “Medailles op alle expo’s sedert 1860. – Enige erediploma voor België, behaald te Antwerpen in 1894. – Agentschappen in het buitenland: te Frankfurt am Main, te Bordeaux en te Parijs, in Tilburg (Nederland) en te Melbourne (Australië), in Göteborg (Zweden) en in Valparaiso (Chili) (8). Wat een palmares!

Veel veel later, in 1956, werd dit eens zo bloeiende likeurbedrijf – ook gekend en gewaardeerd om zijn digestieve eigenschappen en dat het oudste brevet uit 1869 in België had als “Hofleverancier” – overgekocht door F.X. De Beukelaer uit Antwerpen. Een stokerij die beter bekend is onder zijn benaming van “Elixir d’Anvers”, een product dat dateert uit 19 maart 1863, nu nog geapprecieerd omwille van zijn opmerkelijke digestieve en weldoende eigenschappen. Bekroond met tientallen gouden medailles en erediploma’s, heden nog op handen gedragen door een trouw cliënteel, eertijds bekend als middelje tegen allerlei kwaaltjes zoals maagpijn of buikpijn, anderzijds – zei mijn grootmoeder – als “het” middel tegen kolieken bij paarden. Sinds 1863 bereid op basis van 32 planten en kruiden uit alle hoeken van de wereld, daar waar het “Elixir de Spa” samengesteld was op basis van meer dan 40 planten en kruiden, afkomstig uit de streek van Spa, gemeente in de provincie Luik (arr. Verviers), thans internationaal bekend om zijn mineraalwaterbronnen.

“Elixir d’Anvers”, “Elixir de Spa”, - maar what about dat “Elixir d’Ostende”?

Zoals reeds aangehaald, een zeer voorbijgaand, een bijna niet op te merken “fait divers”. Het is raden, het is onmogelijk nog te gissen hoe, toen, de vork juist aan de steel zat. Een vergeefse poging, al of niet gedurfd of gekortwiek? Of een etiket dat, misschien ongeoorloofd, zomaar geplakt werd op een reeds bestaand likeurmerk? Met de naam van de befaamde badstad, en er waren meerdere likeuren in die tijd die om de gunst van het publiek werven.

Niettemin én een feit: een klein en vluchtig spoor kwam voor in de seizoenkrant "La Saison d'Ostende" van 1893 (9). Had het de smaak en de saveur mee van het "Elixir d'Anvers" (met haar kenmerkende bottelvorm en etiket) en van het "Elixir de Spa" die beide en heden nog gedistilleerd worden door de Antwerpse firma F.X. De Beukelaer, Haantjeslei 132, 2018 Antwerpen? Deze handelszaak was te bezichtigen in Open Bedrijvendag 2002.

Noten

- (1) La Saison d'Ostende: krant; nr. 17, 22 juli 1893, p. 2 (c).
- (2) Vroegere benaming voor de James Ensorgalerij.
- (3) Saison d'Ostende; nr. 6, 1 juli 1894, p. 2 (d).
- (4) Ibidem; nr. 8, 11 juni 1899, p. 2 (e).
Ibidem; nr. 69, 15 september 1899. Met afbeelding van de vorm van de fles d.m.v. een tekening.
- (5) Ibidem; nr. 13, 11 juli 1900, p. 2 (c, d).
- (6) Ibidem; nr. 5, 30 juni 1898, p. 2 (b).
- (7) Ibidem; nr. 6, 3 juli 1898, p. 2 (b).
- (8) Ibidem; nr. 3, 20 juni 1897, p. 3 (c).
- (9) Zie voetnota nr. (1).

LIDGELD 2003

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate is voor het jaar 2003 als volgt vastgesteld:

Aangesloten lid:	11 Euro
Steunende lid:	15 Euro
Beschermend lid: vanaf	25 Euro

Alleen diegenen die tot nu toe niet gestort hebben (laatste storting ontvangen op 30 oktober) vinden hierbij een stortingsbulletin.

Jean Pierre FALISE
Penningmeester